

VARGA ZOLTÁN: A KECSKEMÉTI ANIMÁCIÓS FILM

Animált idők

M TÓTH ÉVA

MINDEN, AMIT TUDNI SZERETNÉNK A KECSKEMÉTI ANIMÁCIÓRÓL. EGY NAGYSZERŰ FILMSTÚDIÓ IGÉNYES ÉS NAGYSZABÁSÚ MONOGRÁFIÁJA.

Egy művészeti ág (az animációs film) és műhely (a Pannónia Filmstúdió kecskeméti műterme, majd Kecskemétfilm Kft.) közel öt évtizedes működésének és produktumainak (eredményeinek) a felmérése, valamint beillesztése a magyar és a nemzetközi animációs film világába, a magyar kultúra egészébe hatalmas vállalkozás, embert próbáló feladat. Kalapomat emelem Varga Zoltán nem kis bátorságot és kitartást igénylő, nagyon elmélyült és alapos munkája előtt. Nagyra becsülöm, hogy vállalta és – az én megítélésem szerint – meg is oldotta e feladat sokrétű kihívásait” – írja egykori tanítványa új könyvének bevezetőjében a magyar animáció kortárs klasszikusa, Szoboszlay Péter, aki maga is a legendás stúdió meghatározó alakja, így a tanulmány – s a magyar animációs művészet – fontos fejezete.

Varga Zoltán korábbi, a magyar animációtörténetet teljességében áttekinteni megkísérlő monstre vállalkozása után (A magyar animációs film: intézmény- és formatörténeti

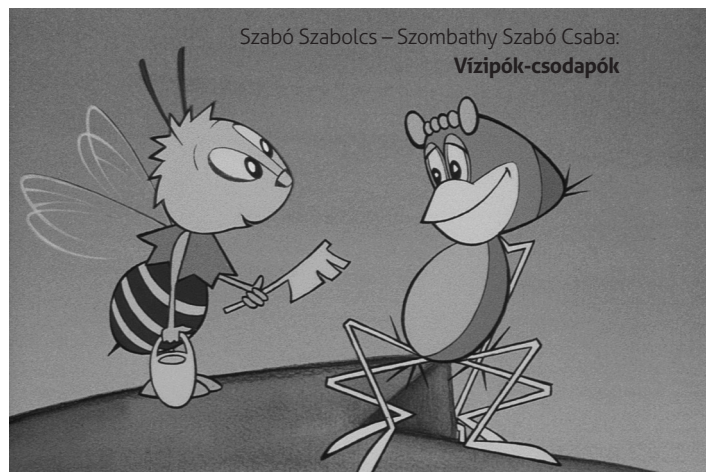
közelítések, 2016), a maholnap ötven éves reprezentatív szakmai műhelye, a kecskeméti animációs film-stúdióra fókuszál, amelynek inspiráló közelében maga is felnőtt, s amelynek világhíres produkciói bizonyára hatással voltak mozgóképes érdeklődése alakulására, kiváltképp az animációs műfaj iránti szenvedélyes elköteleződésére. S hogy szakíróként a rideg elemzői nézőpont helyett alkotói aspektusból képes közelíteni tárgyára, az bizonyára az animációs gyakorlatba való személyes beavatatásából ered.

Logikusan felépített, világosan tagolt elemzésének elsődleges szempontja az enciklopédikus igényű feldolgozás és tájékoztatás, a stúdiótörténet tényeinek rögzítése, s a történet szempontjából fontos fő- és mellékszereplők megnevezése, bemutatása, a fejlődést és kibontakozást segítő vagy éppen hátráltató társadalmi, gazdasági művészetpolitikai összefüggések felvázolása – csupán olyan mértékben, amilyen arányban a fejlődéstörténet valamely mozzanatát befolyásolta az adott „kör-

nyezeti tényező”. A diszkrét háttérfestés ugyanakkor jól érzékelteti milyen rendkívüli mértékű elszántságra és kreativitásra volt szükség ahhoz, hogy a semmiből a közös akarat erejével egykor a stúdió megszülethessen, először a nagy testvér, a Pannónia kihelyezett tagozataként, majd önállósulva s túlélve anyavállalatát – és a magyar animáció ilyen-olyan hullámvölgyeit – stabilizálódjon, kiteljesedjen, s nemzetközileg jegyzett hungarikummá váljon. Ez a szakmai hőstörténet persze nem feltétlenül a széles közönséget, a Magyar népmesék vagy a *Vízipók-Csodapók* rajongótáborát érdekli leginkább, hisz elsősorban a *szakmai olvasóknak*, és művészetet tanuló egyetemistáknak kínálhat fontos információkat Varga Zoltán könyve. Mégis, az impozáns tanulmány tárgyyszerűsége ellenére – megkockáztatom – a civil olvasó számára is élményt jelenthet, hisz a szerző, vélhetően a szakterminológiába beavatatlan földi halandókra is gondolva, egyszerűen fogalmaz, nem csomagolja mondandóját kevesek számára érthető szaknyelvi frázisokba. Szövegalkotása mintaszerűen körültekintő ugyanakkor „szakmatechnikai” vonatkozásban is, hisz tetemes mennyiségű és sokféleségű forrásanyagát már-már zavarba ejtően fegyelmezetten és figyelmesen jeleníti meg, így közvetve felhívja a figyelmet mindazon írásokra, szöveggyűjteményekre, amelyek az olvasót a még részletesebb információszerzésben segíthetik. Varga Zoltán, ahogy minden tanulmányában, így a Kecskemétfilm történetét megéneklő írásában is a művekből indul ki, s lényeges szempontok szerint vizsgálja az animációs filmeket. Nem

Jankovics Marcell – Lisziák Elek:
A szállást kérő róka
(Magyar népmesék)

Szabó Szabolcs – Szombathy Szabó Csaba:
Vízipók-csodapók

élveboncol, hanem megérteni próbál, s olvasói számára is támpontokat nyújtani a megértéshez, segítséget kínálni az együttgondolkodáshoz. Attitűdjének bázisa praktikus beavatottsága, az alkotókat tiszteli, a műveket szereti. Megállapításai sohasem lekezelőek, igyekszik minden alkotásban az értéket meglátni és megláttatni, az egyedit, a személyest kiemelni.

A három nagy egységre tagolt könyv első része informatívan és arányérzékkel mesél a Kecskemétfilm intézménytörténetéről, s közben az olvasó megismeri az örökifjú, nagy formátumú kreatív idolokat, a sok év múlva majd Kecskeméten megérdemelten utca- és intézménynévként is a halhatatlanságba átlépő alapító atyákat: Mikulás Ferencet, a minőségérzékeny, kitartó stúdióvezetőt és animációs diplomatát, a nagy, pannóniás szellemi támogatót, Jankovics Marcellt, s a rendkívüli stratégiai érzékű „szocialista producet”, az idősebb Matolcsy Györgyöt. A szó szoros értelmében „képbe kerülnek” mindazon munkatársak, akiknek az elmúlt intenzív évtizedek hazai és nemzetközi sikere köszönhető. A sikerek között kiemelendő a stúdió talán legnagyobb szabású és hatóerejű vállalkozása, a várossal, majd egyre több országos és nemzetközi partnerrel kooperálva létrehozott nemzetközi animációs filmfesztivál, a KAFF, a maga hiánypótló funkciójával, kulturális missziójával... A közelmúlttól két évente megrendezett – kezdetben háromévente került erre sor – filmes és társművészeti eseményekben gazdag seregszemléből már a tizennegyediket rendezték meg idén nyáron Kecskeméten! Varga Zoltán könyvéből kitűnik, hogy mindaz, ami a

Kecskemétfilm – animációs innováció és hagyományörzés, ipar és művészet, szellemiség és praxis, nemzeti és nemzetközi érvényesség, értékteremtés és átörökítés – egy elkötelezett, nem múló lelkesedésű közösség céltartó, összehangolt aprómunkáján alapszik, amely aprómunka összességében immár katedrális-léptékű művet eredményezett.

A második rész a stabilitást és nemzetközi hírnevet egyaránt hozó közkedvelt sorozatokról, köztük a méltán világhírű *Magyar Népmesék* keletkezés- és sikertörténetéről szól. A további sorozatok kiemelkedő alkotói közt megismerjük Vízipók atyját, Szabó Szabolcsot, a Mátyás király történeteit animáló Újváry Lászlót, a hazai 3D animáció majdani úttörőjét, a *Leo és Fred* debütáló Tóth Pált, vagy a kiváló grafikuművész-rendező, Gyulai Líviuszt, *Tinti*, a kentaurfiú életre hívóját... A sorozatok napjainkba vezetnek, Glaser Kati friss szemléletű, szellemes és eredeti vizualitású *Városi legendák* című papírművéhez.

Az *Egyedi filmek* című harmadik rész izgalmas műfaji terület bemutatásával indul, amelynek hangsúlyos támogatása már a stúdió létrehozásakor is fontos szempont volt, ez pedig a képzőművészeti és kísérleti filmek folyamatosan bővülő, a mindenkori jövőbe tekintő, esetenként polgárpukkasztó darabokkal feltűnést keltő workshopja, olyan határsértőkkel, mint Neuberger Gizella, Hegedűs 2 László, Molnár Péter, Ulrich Gábor, vagy éppen nagyformátumú politikai sztorikkal, mint Orosz István és Harris László. De ebben a körben jelennek meg speciális adottságú fiatalok is, mint Tóth-Pócs Judit és Roland, Szoboszlai Eszter... A további alfejezetekben a

szező összetett, emberarcú alkotói pályaképeket rajzol az emblematicus mesterekről: a sokoldalúan érzékeny művészetű Horváth Mariról, a magyar rajzfilm nagy generációjának kimagasló egyéniségéről, Szoboszlai Péterről, valamint a testben-léleklében tőzsgyökeres kecskemétivé lett nemzetközi profiról, Szilágyi Varga Zoltánról. Ugyanezen fejezetben *Komikum, paródia és groteszk...* gyűjtőnéven jelennek meg a mai közép-nemzedék (többek közt Tóth Roland, Weisz Béla) autonóm produkciói, a stúdióhoz alkalmasszerűen csatlakozott mesterek (Buglya Sándor, Gémes József, Keresztes Dóra, Richly Zsolt), valamint a külhoni vendégrendező, koprodukciós művek alkotótársai (Francine Léger, Luc Degryse, Nikolai Ivanov Neikov).

A könyvet számos esetben muzeális értékű képanyag gazdagítja a már említett bőséges irodalomjegyzék mellett, portré- és riportfotók, filmképek, reprodukciók, dokumentumok – s figyelmeség a könyvből a későbbiekben tanulni, vizsgálni szándékozó olvasók írta a több szempontú filmjegyzék, a név- és címmutató, a tájékozódást támogató előfej. A négyszáz oldal meghaladó terjedelem dacára – köszönhetően a már dicsért, világosan fogalmazott és szerkesztett szövegnek (Pintér Judit, Fejérvári Gergely), a tiszta tipográfiának (Bornemissza Ádám) – a könyv nem válik olvasóiasztóvá, éppen ellenkezőleg, Varga Zoltán speciális animációs enciklopédiájának a családi könyvtárakba is esélye van bekerülni. Mindenesetre a mozgóképes szakmai gyűjteményeknek biztosan sokat kölcsönzött darabja lesz *A kecskeméti animációs film* című Kecskemétfilm/MMA kiadvány.

KECSKEMÉTFILM / MMA KIADÓ, 2019.

